

„Dopalacze niszczą życie”

Przedsięwzięcie realizowane w ramach projektu:

OBSERWATORIUM ZAGROŻEŃ DLA LUDZI MŁODYCH

Poznań 2015

I. WSTĘP

Projekt pn. „Obserwatorium zagrożeń dla ludzi młodych” w *Raporcie otwarcia* wskazuje, że jedno z głównych zagrożeń dla dzieci i młodzieży stanowią narkotyki oraz dopalacze. Problem uzależnienia od środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych ma charakter wielowymiarowy, a problem narkomanii dotyka osób w różnym wieku, pochodzących z różnych środowisk społecznych.

Proces rozpoczyna się zwykle od przypadkowej sytuacji, pierwszego poczęstowania czy pokusy przeżycia czegoś niezwykłego, czego konsekwencje mogą być tragiczne w skutkach. Czynniki warunkujące powstanie uzależnienia mogą być różne – tzw. efekt farmakologiczny (ucieczka od stresu i frustracji), uwarunkowania i relacje społeczne (naciski członków grup rówieśniczych, rozbieżność pomiędzy wartościami propagowanymi a rzeczywistością społeczną), czy też czynnik rodzinny (niestabilność rodziny, zanikanie wpływu rodziców na dzieci, brak kontroli, zachwianie autorytetów). Część dzieci i młodzieży używa narkotyków po prostu z chęci odurzenia się. Robią to najczęściej podczas imprez, przyjęć, spotkań towarzyskich, a także z powodu nudy czy zwykłej ciekawości.

Przeciwstawiając się pozornej atrakcyjności środków odurzających ważne jest, aby w sposób interdyscyplinarny, skoordynowany podejmować działania informacyjne, profilaktyczne, pomocowe, ale również represyjne i karne. Skuteczne działania powinny skupiać różne podmioty i środowiska, w tym młodzież w ramach tzw. profilaktyki rówieśniczej, a ich celem winno być uświadamianie szerokiego kręgu odbiorców nie tylko o szkodliwości używania narkotyków/dopalaczy, ale przede wszystkim o odpowiedzialności wynikającej z obowiązujących przepisów. Docelowo wiedzę tę młodzież przekazywać będzie swoim rówieśnikom pod nadzorem i z wykorzystaniem doświadczeń, przykładów instytucji i organizacji, które powołane zostały między innymi do walki z uzależnieniami.

Głównym celem prezentowanego programu jest więc wyposażenie adresatów w umiejętności i nawyki rozpoznawania, przewidywania oraz zapobiegania zagrożeniom występującym w środowisku, w szczególności wynikających z uzależnień. Ponadto kształtowanie młodzieży i nauka samodzielnego wyboru opartego na podstawach życia zgodnego z pozytywnymi wartościami społecznymi. Młodzież musi wiedzieć, że na każdym kroku sama dokonuje wyboru. Jaki to będzie wybór i czym będzie determinowany, to już w wielkiej mierze Nasze zadanie.

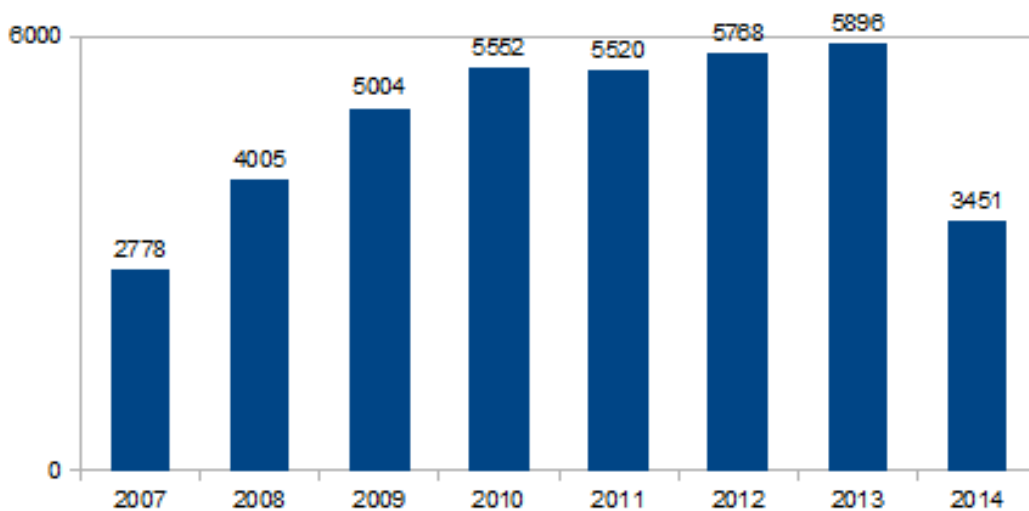
II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA, TERMINOLOGIA I ZNAMIONA PRZESTĘPSTW

1. Skala zjawiska

Policyjne dane przedstawione poniżej wskazują tendencje dot. przestępczości narkotykowej na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2007 – 2014, gdzie sprawcami były osoby nieletnie.

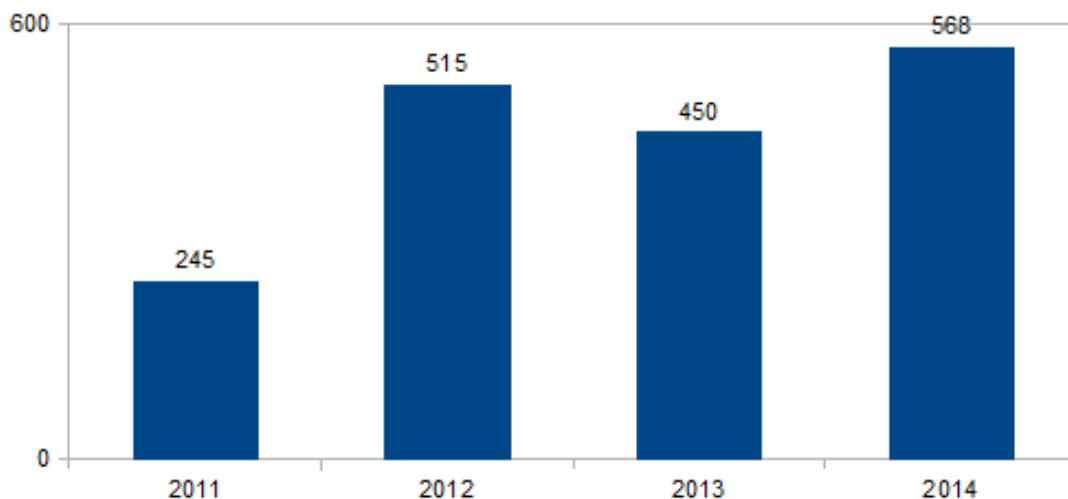
Wykres nr 1

Liczba czynów karalnych w zakresie przestępczości narkotykowej popełnionych przez osoby nieletnie w latach 2007 – 2014.

Wykres nr 2

Liczba osób nieletnich naruszających przepisy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

2. Środki zastępcze

Środki zastępcze w postaci tzw. „dopalaczy”, używane zamiast środków odurzających lub substancji psychotropowych, stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia zwłaszcza dzieci i młodzieży. Zjawisko wprowadzania do obrotu, oferowania do sprzedaży oraz ich używania

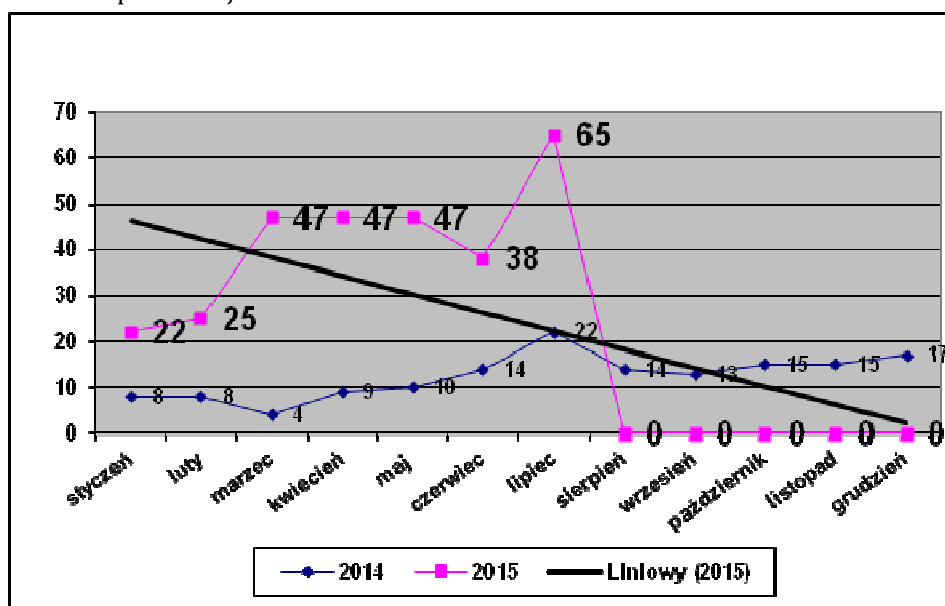
nasiliło się w ostatnich latach, o czym świadczą liczne przypadki hospitalizacji czy nawet zgony ludzi młodych. Dlatego też Policja oraz inne podmioty muszą podjąć zdecydowane i skuteczne działania zapobiegawcze w tym obszarze.

W roku 2013 zidentyfikowano 11 sklepów (3 na terenie Poznania i powiatu kaliskiego, 2 w powiecie ostrowskim, 1 w powiatach konińskim, pleszewskim oraz gnieźnieńskim) w których oferowane były w sprzedaży produkty, co do których zachodziło uzasadnione podejrzenie, że zawierają tzw. „dopalacze” (1 obiekt w Turku został zamknięty), zatrzymano 2 609 produktów, co do których zachodziło uzasadnione podejrzenie, że zawierają środki zastępcze. W pierwszym półroczu 2015 roku przeprowadzono 136 kontroli i zabezpieczono 3 761 szt. substancji zastępczych.

Problematyka „Dopalaczy” dotyka także oddziały toksykologii w placówkach służby zdrowia, gdzie jako jedno z zadań wskazano *diagnostykę i leczenie pacjentów w stanach ostrych zatruc.* Ostre zatrucia spowodowanych w ostatnim okresie czasu w dużej mierze dopalaczami. Tylko do dnia 31 sierpnia 2015 roku na terenie województwa wielkopolskiego stwierdzono 432 przypadki zatruc, w tym w okresie wakacyjnym 200.

Wykres Nr 3.

Liczba przyjęć osób z ciężkim zatruciem środkami zastępczymi „Dopalaczami” na przestrzeni 2014 i 2015 roku odnotowana w Szpitalu Miejskim im. Franciszka Raszei w Poznaniu.

Z relacji pracowników wskazanej powyżej placówki zdrowia wynika, że są to najczęściej pacjenci młodzi, którzy jako przyczynę zażycia dopalaczy wymieniają chęć spróbowania czegoś nowego, czy podążanie za rówieśnikami, którzy już są po inicjacji we wskazanym zakresie. W trakcie przyjęcia ich zachowanie budzi obawy, są agresywni, wulgarni, zagrażają sobie samym, a niejednokrotnie personelowi placówki bez względu na wiek.

Przedstawiciele Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Poznaniu przeprowadzili w 2014 roku 149 kontroli podmiotów handlowych pod względem oferowania przez wskazane środków zastępczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli w 70 przypadkach ujawniono przedmiotowe środki, gdzie zabezpieczono 16 958 opakowań prezentowanych środków. Koszt przeprowadzonych badań w 2014 roku poniesiono w kwocie 41 637,41 zł. Nałożono kary finansowe na kwotę 1 320 000 złotych. W pierwszym półroczu 2015 roku do chwili obecnej przedstawiciele Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Poznaniu dokonali 137 kontroli podmiotów handlowych, z czego w 54 przypadkach kontroli zatrzymano produkty do badań.

Zabezpieczono 12 024 opakowań produktów środków zastępczych, których koszt przebadania na chwilę obecną wyniósł 18 909,41 złotych. Nałożono kary finansowe w kwocie 1 625 000 złotych.

3. Pojęcia ustawowe (Załącznik nr 3)

III. ADRESACI PRZEDSIĘWZIĘCIA

1. uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych;
2. podopieczni świetlic socjoterapeutycznych;
3. rodzice uczniów;
4. pedagodzy;
5. psychologowie;
6. pracownicy służby zdrowia;
7. mieszkańcy województwa wielkopolskiego;
8. przedstawiciele instytucji wchodzących w skład „Obserwatorium zagrożeń dla ludzi młodych”.

IV. CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA

Głównym celem przedsięwzięcia jest wyposażenie adresatów w umiejętności i nawyki rozpoznawania, przewidywania oraz zapobiegania zagrożeniom występującym w środowisku, w szczególności wynikających z uzależnień oraz kształtowanie zdolności młodzieży do samodzielnych i odpowiedzialnych wyborów, opartych o wiedzę i umiejętności związane z pozytywnymi wartościami społecznymi.

Program ma na celu przekazanie wiedzy na temat konsekwencji psychologicznych, neurologicznych, społecznych i prawnych zażywania substancji zastępczych i środków odurzających oraz wskazanie sposobów zapobiegania istniejącym zagrożeniom.

W ramach programu kreowane będą wzorce życia wolnego od uzależnień, wskazywane alternatywy dla zażywania narkotyków/dopalaczy oraz możliwości pomagania innym. Program zakłada aktywizowanie młodych ludzi w budowaniu mody na życie wolne od uzależnień i wyposażanie ich w umiejętności projektowania asertywnych zachowań, jak również włączenie do aktywnej pracy grona pedagogicznego placówek oświatowych, psychologów.

Program przewiduje szkolenia, profesjonalizację kadr poprzez liczne spotkania, wymiany doświadczeń, poszukiwanie skutecznych sposobów walki ze wskazanym zjawiskiem. W szkoleniach przewidywany jest udział ekspertów w zakresie prawa, psychologii, uwarunkowań społecznych, a więc interdyscyplinarne kształcenie kadr instytucji rządowych i samorządowych.

Program zakłada także diagnozę młodzieży pod kątem przyczyn zjawiska, jego uwarunkowań i przewidywanych tendencji. Pozwoli to wskazać pewne zmiany i tendencje, a także zbliżyć Nas do odpowiedzi na pytanie: Dlaczego młodzież sięga po narkotyki, dopalacze?

Na każdym etapie działań przewiduje aktywizowanie młodych ludzi, budowanie struktur młodzieżowych liderów, sprzymierzeńców prawidłowych norm i wartości w przestrzeni rówieśniczej. Taki efekt zamierzamy osiągnąć poprzez przeprowadzenie debat wśród gimnazjalistów i licealistów w wybranych miastach województwa wielkopolskiego prowadzonych

przez studentów i licealistów. Zatem rówieśnicy przygotowani do działania zmierzają się z poglądami swoich rówieśników.

Dotarcie do młodzieży może zagwarantować tylko młodzież. Doceniamy potrzebę realizowania przekazu z możliwościami technicznymi dzisiejszej rzeczywistości. W ramach programu przeprowadzony zostanie konkurs na profesjonalnie wykonaną twórczość na rzecz kampanii antydopalaczowej.

Instytucje zaangażowane w projekt przygotowują praktyczny poradnik dla nauczycieli i rodziców z istotnymi informacjami o możliwościach udzielania pomocy w profilaktyce pierwszorzędowej dla całego społeczeństwa, a także drugorzędowej skierowanej do grupy zagrożonej, jak i profilaktyce trzeciorzędowej skierowanej dla indywidualnego przypadku. Zawarte treści pozwolą wzbogacić wiedzę z zakresu interdyscyplinarnego działania instytucji, które w statucie zabiegają o szeroko rozumiane bezpieczeństwo.

V. ORGANIZATORZY PROJEKTU

1. Podmioty zaangażowane w „Obserwatorium Zagrożeń dla ludzi młodych”;
2. TVP Poznań;
3. Wydział Politologii i Dziennikarstwa, UAM w Poznaniu.

VI. PARTNERZY PROJEKTU

1. Urząd Wojewódzki Województwa Wielkopolskiego;
2. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego;
3. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna;
4. Sąd Okręgowy w Poznaniu;
5. Kuratorium Oświaty w Poznaniu;
6. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu;
7. Stowarzyszenie MONAR;
8. Szpital Miejski im. Franciszka Raszei;
9. Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
10. Wielkopolska Grupa Wojewódzka IPA.

VII. CZAS I MIEJSCE PROJEKTU

Projekt realizowany będzie w okresie roku szkolnego, czyli wrzesień 2015 – czerwiec 2016 na terenie województwa wielkopolskiego. Jego kalendarium przedstawia się zgodnie z Załącznikiem Nr 1 do programu i zostało zaplanowane jako ciągłe działanie na przestrzeni roku, w którym realizowane będą profilaktyczne cele programu.

VIII. REALIZACJA PROJEKTU

1. W dniu **4 września 2015 roku** jednocześnie na terenie 31 powiatów województwa wielkopolskiego przeprowadzona zostanie projekcja fabularyzowanego filmu o dopalaczach, zrealizowanego przez ostrowską grupę *PaT Dopalacze niszczą życie*, którego prapremiera miała miejsce podczas *X Ogólnopolskiego Przystanku PaT na Stadionie Narodowym w Warszawie*;
2. Projekcje filmu realizowane na terenie garnizonu wielkopolskiego będą połączone z prelekcją na temat odpowiedzialności prawnej, szkodliwości działania oraz zażywania

środków odurzających (jednym z uczestniczących prelegentów obok policjanta winien być m. in. przedstawiciel sanepidu, Monaru, itp.);

3. Bezpośrednio przed lub też po emisji (pozostaje to w gestii organizatora) zostanie przeprowadzony happening lub przemarsz w celu zmanifestowania sprzeciwu społecznego wyrażanego przez młodzież przed zażywaniem oraz rozprowadzaniem środków odurzających (w tym dopalaczy) do czego należy zaangażować młodzież szkolną, grupy PaT i PaTPORT;

4. W ramach programu policjanci Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu przeprowadzą spotkania z młodzieżą w wybranych placówkach oświatowych na terenie województwa wielkopolskiego, w których odnotowano problemy związane z uzależnieniami. Komendy miejskie/powiatowe Policji garnizonu wielkopolskiego w terminie do 10 października 2015 roku wytypują placówki oraz uzgodnią z KWP w Poznaniu terminarz spotkań wspólnie z pracownikami Sanepidu.

5. Wydział Prewencji KWP w Poznaniu w I połowie listopada br. przeprowadzi wspólnie z Sanepidem prelekcje podczas konferencji organizowanych przez Kuratorium Oświaty w Poznaniu z Dyrektorami szkół z terenu Wielkopolski.

6. Pozostałe przedsięwzięcia realizowane będą zgodnie z załączonym harmonogramem, na podstawie odrębnych regulaminów i koncepcji.

Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się następujące działania:

- Opracowanie konspektu lekcji wychowawczej w ramach spotkań tematycznych z przedstawicielami Policji, Sanepidu, Sądu Okręgowego, Monaru;
- Organizację szkoleń dla policjantów-koordynatorów realizujących zadania z zakresu profilaktyki społecznej;
- Szkolenia dyrektorów placówek oświatowych w zakresie realizacji projektu oraz świadomości prawnej wynikającej z obowiązujących przepisów dot. problematyki narkomanii (uzależnień);
- Opracowanie zasad i regulaminu konkursu do przeprowadzenia na poziomie powiatowym oraz wojewódzkim;
- Przygotowanie i kolportaż, pod redakcją Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, poradnika prewencyjnego dot. narkotyków i dopalaczy;
- Przygotowanie i realizację kampanii bilbordowej;
- Podsumowanie projektu galą finałową, w trakcie której zostaną ogłoszeni laureaci konkursu, wręczone nagrody, a zwycięskie prace opublikowane zostaną w lokalnej prasie, telewizji, na bilbordach oraz stronie internetowej KWP w Poznaniu. W trakcie gali uczestnicy otrzymają również poradnik dotyczący narkotyków i dopalaczy.

Sprawowanie nadzoru nad realizacją projektu przez policjantów garnizonu wielkopolskiego należy do Zastępcy Naczelnika Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu podinsp. Piotr Mania lub osoby przez niego wyznaczonej.

Zadania dla komend miejskich/powiatowych Policji garnizonu wielkopolskiego:

- włączenie władz samorządowych do udziału w projekcie i uzyskanie wsparcia finansowego (m.in. na nagrody dla uczniów, szkół, innych podmiotów startujących w konkursie);

- nawiązanie ścisłej współpracy z lokalnymi mediami w zakresie promocji programu oraz innych działań profilaktycznych;
- opracowywanie i zamieszczanie artykułów na stronach komend KMP/KPP dotyczących realizacji działań;
- przeprowadzenie spotkań w szkołach oraz placówkach oświatowych i organizacji pozarządowych które pracują z młodzieżą przy współpracy z przedstawicielami m.in. Sanepidu, Sądu, Monaru:
 - ✓ 60 spotkań w szkołach do końca 2015 roku,
 - ✓ KMP Poznań łącznie 12 spotkań (szkół) w poszczególnych KP miasta oraz po 1 spotkaniu (szkoła) w pozostałych jednostkach w powiecie poznańskim,
 - ✓ dodatkowo w miarę możliwości spotkania w placówkach pracujących z młodzieżą,
 - ✓ w 2016 roku (styczeń – maj) jak w roku 2015;
- przeprowadzenie szkoleń dla rodziców w przedmiotowym obszarze zarówno w I półroczu roku szkolnego 2015, jak i w II półroczu roku szkolnego 2016;
- przeprowadzenie szkoleń dla grona pedagogicznego placówek oświatowych w zakresie realizacji projektu oraz świadomości prawnej dotyczącej posiadania oraz zażywania narkotyków przy współudziale przedstawicieli organizacji współpracujących w projekcie w celu przygotowania grona pedagogicznego do prowadzenia działań z młodzieżą w ramach lekcji wychowawczej. Szkolenie prowadzone w miesiącach od października do grudnia 2015 roku;
- przeprowadzenie szkoleń dla pracowników socjalnych;
- powołanie komisji konkursowej na poziomie KMP/KPP, wyłonienie laureatów konkursu zgodnie z regulaminem;
- przygotowanie uroczystego rozstrzygnięcia projektów, wyłonienie i ogłoszenie laureatów konkursu zgodnie z regulaminem.

IX. ORGANIZACJA PROJEKTU

Za organizację projektu (po stronie Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu) odpowiedzialni są policjanci Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu, którzy w celu skutecznego i efektywnego jej przebiegu m.in.:

- wyznaczają osoby koordynujące projekt;
- przygotowują szczegółowy program projektu;
- przygotowują oraz przeprowadzają szkolenia dla Komendantów, policjantów profilaktyków, dyrektorów placówek oświatowych;
- ustalają koszty związane z realizacją projektu oraz podejmują działania mające na celu ich pozyskanie;
- zapewnią oprawę medialną przy udziale zespołu prasowego KWP Poznań.

Powiatowe Stacje Sanitarne – Epidemiologiczne:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt w powiatach województwa wielkopolskiego;
- konsultacja projektu oraz regulaminu konkursu;
- opracowanie i analiza ankiet dotyczących realizacji projektu;

- współorganizacja i udział w szkoleniach dla pracowników oraz grona pedagogicznego;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego;
- współorganizacja i udział w spotkaniach w szkołach;
- wsparcie finansowe projektu;
- przygotowanie materiałów dydaktycznych i przekazanie ich do szkoleń.

Urząd Wojewódzki Województwa Wielkopolskiego:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt;
- aktywny udział w projekcie;
- wsparcie merytoryczne i finansowe projektu;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego.

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt;
- aktywny udział w projekcie;
- wsparcie merytoryczne i finansowe projektu;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego;
- wydanie poradnika dotyczącego narkotyków i dopalaczy.

Sąd Okręgowy w Poznaniu:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt;
- oddelegowanie podległych pracowników Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do ścisłej współpracy z Policją;
- współorganizacja i udział w szkoleniach dla nauczycieli, policjantów oraz pracowników socjalnych;
- przeprowadzenie szkoleń dla kuratorów sądowych i kuratorów społecznych;
- poruszanie przedmiotowej problematyki z podopiecznymi podczas realizacji nadzorów;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego.

X. FINANSOWANIE

Niezbędnym do realizacji planowanych działań będzie finansowe wsparcie programu. Środki finansowe wykorzystane zostaną zgodnie z zaplanowanym załącznikiem nr 2 do programu.

XI. PODSUMOWANIE I EWALUACJA

Przewiduje się, że efektem działań będzie zwiększenie świadomości dzieci, młodzieży, ich rodziców oraz grona pedagogicznego w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Realizacja projektu wpłynie na obniżenie skali przestępczości w tym obszarze oraz zmniejszenie liczby zatruć, a nawet zgonów związanych z zażywaniem ww. substancji. Założeniem projektu jest dotarcie do jak najszerszego grona młodych ludzi i włączenie ich w aktywny udział w realizacji programu (poprzez wskazywanie pozytywnych

wzorców, edukacji rówieśniczej oraz alternatywy do spędzania wolnego czasu, kreowania życia bez narkotyków, dopalaczy oraz innych używek.

Cele projektu zostaną zrealizowane dzięki wykorzystaniu zróżnicowanych metod jego realizacji. Zarówno debata, jak i konkurs, akcja promocyjna oraz happeningi na terenie województwa wielkopolskiego mają szansę uaktywnić społeczeństwo, co jest niezwykle ważne w walce z problemem. Zakres zaplanowanych zadań w ramach przedsięwzięcia pozwoli także na interdyscyplinarne szkolenie osób zajmujących się przedmiotową problematyką. Instytucjonalna wymiana doświadczeń to niezwykle cenny i skuteczny środek w walce z narkotykami/dopalaczami.

Największą wartością projektu będzie udział młodzieży w niemal każdym z zaplanowanych działań. To młodzież ma kreować przebieg projektu i realizację jego poszczególnych elementów.

Organizatorzy będą swoistą grupą ekspertów (grupą wsparcia) przysłuchujących się głosom młodzieży i wysuwającą wnioski co do dalszych prac. To młodzież przygotowująca się do wystąpień w debatach będzie poszukiwać argumentów za i przeciw tezom związanym z tematyką prezentowanego projektu.

Dzięki tak zaplanowanym działaniom wpływamy na wzrost zainteresowania młodych ludzi tematyką szeroko pojętego bezpieczeństwa oraz profilaktyki. Działania przyczynią się do wykształcenia wśród młodzieży aktywnej postawy prospołecznej, wyrobienia w niej umiejętności krytycznego spojrzenia na działania zagrażające bezpieczeństwu, wykształcenia postawy czujności i reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa.

Wypracowana i wzmocniona w trakcie projektu prawidłowa postawa obywatelska oraz wzrost świadomości konsekwencji wynikających z zachowań budzących powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia przyczynią się do podejmowania przez młodzież zaangażowaną w projekt rozsądnych, odpowiedzialnych społecznie decyzji, dzięki czemu wzrośnie poczucie bezpieczeństwa na obszarze oddziaływania projektu.

Realizacja prezentowanych działań we współpracy z partnerami „Obserwatorium zagrożeń dla ludzi młodych” pozwoli na przygotowanie rzeczowego raportu o problematyce dopalaczy w środowisku młodych ludzi z argumentacją przygotowaną w dużej mierze przez samą młodzież. Raport przygotowany zostanie w interdyscyplinarnej współpracy instytucjonalnej podmiotów zajmujących się szeroko rozumianym problemem uzależnień.

Analizie poddane zostaną dane statystyczne zbierane przez instytucje zaangażowane w przedsięwzięcie oraz zasób wiedzy uczestników, każdego z etapów jego realizacji. Ewaluacja przeprowadzona zostanie w oparciu o ankietę oraz wywiady z uczestnikami projektu. Ponadto przedsięwzięcie zapewni stały monitoring poziomu bezpieczeństwa w obszarach będących przedmiotem projektu na podstawie oficjalnych statystyk podmiotów wymienionych powyżej oraz zaobserwowanych zmiennych w postaci opinii młodych ludzi i ich podejścia do przedmiotowej tematyki.

Opracowanie:

Wydział Prewencji
KWP w Poznaniu